

ческого понимания идентичности, а также некоторые недавние антропологические теории. Выделены три теоретические контексты: идентичность как объективный аспект личности; структура социальной идентичности индивида, а также процесс поддержания и изменения границ группы и отдельных субъектов. Эти контексты отличаются друг от друга и устанавливают различные направления исследований. Но такая концептуальная сетка позволяет лучше понять проблемы идентичности и предоставляет формулирование новых исследовательских задач, появляющихся на границе этих теоретических контекстов.

Ключевые слова: социальная идентичность, личность, социальная роль, границы групп, многоперспективный анализ.

Вояковский Даріуш. Багатоipersпективний аналіз соціальної ідентичності. Концепт ідентичності став переважаючим у сучасній дискусії щодо відносин між індивідом та соціальним світом. Домінування ідентичності у цих стосунках є фактом негативним. У цій роботі запропоновано авторський підхід до розв'язання цього питання через представлення декількох перспективних концепцій соціальної ідентичності, на яких ґрунтується сучасне соціологічне розуміння ідентичності, а також деяких антропологічних теорій. Виділено три теоретичні контексти: ідентичність як об'єктивний аспект особистості, структура соціальної ідентичності індивіда, а також процес підтримання й зміни меж групи й окремих індивідів. Ці контексти значно різняться та встановлюють окремі напрями досліджень. Та все ж така концептуальна сітка дає можливість краще зрозуміти проблеми ідентичності й представляє формулювання нових дослідницьких завдань, які перебувають на перетині цих теоретичних контекстів.

Ключові слова: соціальна ідентичність, особистість, соціальна роль, межі груп, багатоipersпективний аналіз.

УДК 316.343-058.13

Olga Kuzmuk

Status Consistency / Inconsistency of the Status Position of Social Classes

In this article author explains the class inequality in west and east European societies. Also we compare class differences of EU and NEE countries. Summarized evaluation of aggregate social status in the context of the study of social stratification requires a certain type of cumulative assessment of the status and remuneration of a particular individual. But not always score (reward) adequate of social position. Inconsistency social position and evaluation (reward) is described the concept of «status inconsistency».

In this paper we describe the social inequality and characteristic of social inequality. The main dimensions of social inequality are economic status, education, professional status and political status. Based on the data comparison we implemented generalizations that describe the differences in the nature of social inequality Western European and Eastern European societies.

Key word: social inequality, social class, social status, class scheme, status inconsistency.

Formulation of Research Problem and Significance of it. Social inequality is the basis of stratification of society and is perceived as its main feature. The theory of social stratification reveals the essence of social inequality in such factors as social status, social role and prestige of functionally describing the social structure. Social stratification is considered as a system of social inequality, social differentiation, based on differences in the occupied position and functions performed.

Social inequalities in life chances or opportunities arising from differences in socio-conditioned resources and practices, including: knowledge resources, education, skills, values, language, manners, tastes, information technology etc. and are expressed in the style of life, language, nature of consumption, forms of leisure time and the formation of subject environment.

Status inconsistency is defined as the possibility of mismatching positions of individual in a given fragments of social space (the economic situation, clearly defined professional belonging, administrative and managerial positions).

Analysis of Recent Research on this Issue. According to the theory of M. Weber, stratification situation of any group in accordance with the classical triad is determined by three key positions – class, status and party.

The concept of «economy class» includes the following principal elements: market position, employment position and material position. Market positions of social groups include ownership the (economic situation), management and socio-professional position. Items of property is characterized by the volume and nature of the resources on which group presents their rights¹.

Social and professional positions include a set of standard indicators, the level and quality of education, professional qualifications, job status and forms of employment in the labor market².

Managerial positions are the kind of intermediate link between ownership and socio-professional positions, as they related to both characteristics as an official position, and with the ability to dispose of one or other capacity resources.

These basic class positions expand further in the next three more: 1) managers and leaders who, even if not controlling legally owned means of production, effectively control all means of production; 2) semi-autonomous employees that even if they are not owners or controllers of physical means of production, still control their own workforce, labor; 3) minor employees.

We believe it is appropriate to appeal to the notion of «social class» that was offered by M. Weber. Thus, the researcher claims social class to be [9, 148].

1) some set of people who are united by a specific causal component that affects life chances;

2) this component is represented exclusively by economic interests only in purchasing goods or gaining profit;

3) this component is due to the current situation in the market of goods or the labor market.

These points, as M. Weber continues, refer to «class situation», which can be expressed as typical chances to obtain additional product, external life conditions and personal life experience. Because these chances are determined by the amount and type of authority in disposing goods or skills aiming to get profit under this economic order. The term «social class» refers to any group that emerged in this class situation.

It is worth noting that western concepts of social stratification, including Weber's multidimensional approach acquire high prestige. Thus, in specific studies of Soviet and post-Soviet social structures sociologists base themselves on famous Weberian stratification triad (property, prestige, authority) in order to understand how different elements correlate in both of these structures (in particular, such analysis can be traced in the writings of T. Zaslavskaya, R. Ryvkina, V. Radayev, O. Shkaratan, O. Kutsenko, O. Yacouba, S. Makeiev, E. Starikov, V. Ilyin, S. Balabanova, N. Tikhonova and other researchers).

Stratification triad (economic situation, socio-professional status and administrative and managerial positions) forms theoretico-methodological framework of this study. That is taking into account this model, we'll try to learn how different stratification dimensions correlate in the structure of social inequality, to determine the potential of social classes and answer the question how consistent is the status position of social classes in NEE societies and EU.

When distinguishing social classes, we will follow exactly this approach – multidimensional stratification using a specific set of criteria that reflect the position of an individual or a household in different social fields [4, 55].

Goals and objectives. The purpose of this article is the study of social inequality measurement in NEE and EU societies. The main dimensions of social inequality are economic status, education and professional status and political status. Based on measured data we build a comparison between the generalizations described above countries.

Thus, for comparison, the analysis included NEE and EU societies, such as Ukraine, Bulgaria, Slovenia and Poland.

¹ **Socio-economic status** is defined as any measure which attempts to classify individuals, families, or households in terms of indicators such as occupation, income, and education.

² **Employment status** is defined as the legal status and classification of someone in employment as either an employee or working on their own account (self-employed). In practice, most classifications of employment status in official statistics expand this simple two-fold distinction into a fuller typology which identifies large employers, small employers, the self-employed without any employees, unpaid family workers contributing labour to a family farm or business, partners in a legally defined partnership, apprentices and supervisors, as well as ordinary employees.

The Main Material and Perspectives for Further Research. The works of the founders of the multidimensional approach P. Sorokin and M. Weber are considered to be theoretical origins of the concept «Status Inconsistency». This prism of analysis, based on ideas about the relative independence of the main dimensions of social stratification, included the possibility of mismatching position of the subject in various passages of inequalities. This idea combines the views of founders, regardless of existing differences in the identification of stratification changes.

In «Social and cultural mobility» P. Sorokin actually described the problem of status inconsistency. Allocating three forms of social stratification (economic, political and professional), the researcher emphasized the possibility of mismatching positions of individual in a given fragments of social space: «the most wealthy are not always at the top of the political or professional pyramid, also not always the poor occupy the lowest place in the political and professional hierarchy» [5, 408].

In «Class, Status and Party» M. Weber emphasized «two main aspects of a multidimensional approach: a) there are several dimensions of stratification, and that should be theoretically distinguished; b) the position of an individual in one dimension does not necessarily coincide with its position in another dimension, there is often a mismatch» [9, 150].

Allocating three dimensions of stratification (economic, social and political orders), M. Weber described the situation of mismatching position of the subject in these passages: «The state respect – the prestige is not associated with a class situation (...) Both the owners and the destitute may belong to the same group of status» [9, 154].

The article of American researcher G. Lenski «The state crystallization: nonvertical measurement of social status», published in 1954 serves as an impulse for the development of the concept of Status Inconsistency [5; 13].

Proponents of the normative approach define and measure Inconsistency not in terms of inequality of ranks, but as deviations from the expected regulatory status profile.

A collective work under the guidance of Czech sociologists P. Makhonin can serve as an illustration of the using macroapproach when analyzing inconsistency [14]. Studying stratification in Czechoslovakia in the late 60s of the 20th century, researchers have paid special attention to the phenomenon of inconsistency of strata. Stratification model based on cluster analysis included not only the consistency of execution, but non-consistency groups, which numbers 20 % of respondents. The scale of this phenomenon and profile clusters showed its specific contribution to the formation of inequalities in post socialist society.

Polish scientists have accumulated considerable experience in studying this issue. The first study in this area, results of which are reflected in numerous publications, was conducted in 60-ies of the 20th century under the guidance of V. Wesolowski [10].

Basing themselves on the idea of fundamentality of professional stratification in modern societies, the scientists concentrated their attention on the problem of crystallization in this fragment of social inequality. After fixing the three components of general status (nature of work, the amount of income and degree of prestige), they studied the phenomenon of decomposition.

According to V. Wesolowski in postcommunist society status inconsistencies are widespread. This is due to the so-called socialist transformation in the economy and the characteristics of socialist ideology. In fact, representatives of various social groups received approximately the same level of wages.

Both V. Wesolowski and V. Majkowski [6] indicated the possibility of non-coordination between remuneration in any social environment, including market. However in postcommunist society the scale of status inconsistency increases significantly, due to the features of social context. After further analysis of the factors that influence the formation of hierarchies, V. Majkowski demonstrated that prestige is determined primarily by education. Status of income is based, firstly, on the positions in the structure of power, secondly, on industry and sector of employment, and thirdly, on education. This differentiation factors and causes decomposition of rewards [6, 131–135].

Czech sociologists (P. Makhonin, M. Tucheck) use five dimensions of social status (complexity of work, position in the structure of government, cultural activities, the nature of leisure, education and income) [14].

Regarding this study, we should pay attention to the fact that the analysis and synthesis of domestic and foreign experience in studying social class and methods of its identification gave us grounds to distinguish three types of capital (resources) of the social class: political capital, manifested in the amount of power;

economic capital, which is reflected in the possession of the property and income levels, socio-cultural capital that reflects the level of education.

The relationship between stratification dimensions is measured with the help of coefficient Eta and Spirmen (rank coefficient correlation). Therefore, to assess the degree of status consistency in social classes positions we will make calculation coefficient Eta. The coefficient (Eta) is a measure of strength of relationship between two variables. The closer the value to 1 Eta, the bigger is strength of relationship between two variables.

For realization of this task data sets ISCO-2009 was used.

Table 1

Stratification dimension of social class

Country	Income-education	Income-status employment	Education-status employment
Ukraine	Eta (0,816 (income is depend variable)) Eta (0,922 (education is depend variable))	Eta (0,081 (income is depend variable)) Eta (0,095 (status employment is depend variable))	Eta (0,112 (education is depend variable)) Eta (0,095 (status employment is depend variable))
Poland	Eta (0,299 (income is depend variable)) Eta (0,584 (education is depend variable))	Eta (0,328 (income is depend variable)) Eta (0,602 (status employment is depend variable))	Eta (0,247 (education is depend variable)) Eta (0,267 (status employment is depend variable))
Slovenia	Eta (0,402 (income is depend variable)) Eta (0,600 (education is depend variable))	Eta (0,170 (income is depend variable)) Eta (0,753 (status employment is depend variable))	Eta (0,140 (education is depend variable)) Eta (0,494 (status employment is depend variable))
Bulgaria	Eta (0,301 (income is depend variable)) Eta (0,278 (education is depend variable))	Eta (0,033 (income is depend variable)) Eta (0,402 (status employment is depend variable))	Eta (0,188 (education is depend variable)) Eta (0,182 (status employment is depend variable))

So, from the table we can see that the closest relationship, in all countries listed, is between the indicators «income-education» less connection is observed between the indicators «education-employment status» and the lowest relationship is observed between indicators of «income-status employment». However, no reason to talk about consistency status position of social classes in all dimensions of stratification (and this trend is described in all countries).

For example, the variable «age» has an inverse correlation with the subjective status variable. And this trend is typical for the lower middle and upper status.

Age, marital status and region of residence demonstrate inverse correlation with subjective class status.

Conclusion and Perspectives for Further Research. This paper gives an outlook on one of the core problems of sociology – issues of class dimension of social inequality. The research is carried out on the basis of theory and methodology of class analysis, social structure of society and social inequality. In the study of state socialism, the emphasis is on comparing the idea of stratification of society with the idea of class structure of society. Theoretic-methodological framework of this study is stratification triad of M. Weber (economic situation, socio-professional status and administrative and managerial positions). Into account M. Weber's model we learn how different stratification dimensions correlate in the structure of social inequality of EU and NEE countries, to determine the potential of social classes.

In the paper is empirically proved inconsistent status position of social classes in NEE and EU societies.

As a result of our study, we obtained next result. EU countries is characterized by higher levels of consistency status positions than NEE countries.

Therefore, further studies may focus on the study of the causes and mechanisms of status consistency and status inconsistency.

Bibliography

1. Domanski H. On the Verge of Convergence. Social Stratification in Eastern Europe / H. Domanski. – Budapest, 2000. – 187 p.
2. Goffman I. Status Consistency and Preference for Change in Power Distribution / I. Goffman // American Sociological Review. – 1957. – Vol. 22. – P. 275–281
3. Kolosi T. Stratification and Social Structure in Hungary / T. Kolosi // Annual Review of Sociology. – 1989. – No 14. – P. 405–419
4. Kuzmuk O. Class dimension of social inequality / O. Kuzmuk // Sociol. stud. : scientific-pract. journal. – Luts'k : Lesya Ukrainka Ester Europ. National University, 2013. – №1 (2). – P. 58–64.
5. Lenski G. Status Crystallization: A Non-Vertical Dimension of Social Status / G. Lenski // American Sociological Review. – 1954. – Vol. 19. – P. 405–413.
6. Majkowski W. People's Poland: Patterns of Social Inequality and Conflict / W. Majkowski. – Greenwood Press, 1985. – 226 p.
7. Wright E. O. A General Framework for the Analysis of Class Structure / E. O. Wright // Social Stratification: Class, Race, and Gender in Sociological Perspective / D. B. Grusky (ed.). – Boulder, 2001. – P. 383–422
8. Богомолова Т. Ю. Статусная рассогласованность как аспект социальной стратификации: презентация классической концепции / Т. Богомолова, С. Саблина // Рубеж. – 1997. – № 10–11. – С. 58–67.
9. Вебер М. Основные понятия стратификации / М. Вебер // Социологические исследования. – 1994. – № 5. – С. 147–156.
10. Весоловский В. Классы, слои и власть / В. Весоловский ; [пер с пол. ; ред. и предисл. А. Г. Здравомыслова]. – М. : Прогресс, 1981. – 231 с.
11. Головна сторінка Європейського соціального дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europeansocialsurvey.com/>
12. Головна сторінка Міжнародного соціального дослідницького проекту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.issp.org/>
13. Ленски Г. Статусная кристаллизация: непертикальное измерение социального статуса / Г. Ленски // Социол. журн. – № 4. – 2003. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://knowledge.isras.ru/sj/sj/sj4-03len.html>
14. Махонин П. Трансформация и модернизация чешского общества / П. Махонин, П. Кухарж, М. Тучек, Л. Гатнар, Я. Червенка // Социологические исследования. – 2002. – № 7. – С. 32–48.

Кузьмук Ольга. Статусна узгодженість / неузгодженість статусних позицій соціального класу. У цій статті пояснено класову нерівність у суспільствах Західної та Східної Європи, також здійснено порівняння класових відмінностей у відповідних країнах. Узагальнено оцінку сукупного соціального статусу в контексті вивчення соціальної стратифікації, що передбачає наявність певного типу кумулятивної оцінки статусів і винагород конкретного індивіда, однак не завжди оцінка (винагорода) адекватна соціальній позиції. Невідповідність соціальної позиції та оцінки (винагороди) описано поняттям «статусна неузгодженість».

У межах цього дослідження здійснено вимірювання соціальної нерівності і її характеристик. Основними вимірами соціальної нерівності є економічне становище, освіта, професійний і політичний статус. На основі отриманих даних реалізовано порівняння та побудовано узагальнення, що описують відмінності в характері соціальної нерівності західноєвропейських і східноєвропейських суспільств.

Ключові слова: соціальна нерівність, соціальний клас, класова схема, статусна неузгодженість.

Кузьмук Ольга. Статусная согласованность / несогласованность статусных позиций социального класса. В этой статье объясняется классовое неравенство в обществах Западной и Восточной Европы, а также сравниваются классовые различия в этих странах. Обобщенная оценка совокупного социального статуса в контексте изучения социальной стратификации предполагает наличие определенного типа кумулятивной оценки статусов и вознаграждений конкретного индивида, однако не всегда оценка (вознаграждение) адекватна социальной позиции. Несоответствие социальной позиции и оценки (вознаграждения) описывается понятием «статусная несогласованность».

В статье осуществляется измерение социального неравенства и характеристик социального неравенства. Главными измерениями первого являются экономическое положение, образование, профессиональный статус и политический статус. В анализ включены Украина, Польша, Словения, Болгария. На основании измеренных

данных построены обобщения, описывающие различия статусных позиций социальных классов и характера социального неравенства западноевропейских и восточноевропейских обществ.

Ключевые слова: социальное неравенство, социальный класс, классовая схема, статусная несогласованность.

УДК 316.303.09, 316.303.8

*Наталія Лісовська-Мускеєва,
Микола Сидоров*

Пізнавальний потенціал біографічного методу

Це дослідження спрямоване на можливість удосконалення інструментарію при застосуванні біографічного методу через розробку системи показників, яку можна було б застосовувати для будь-яких біографій, незалежно від мети їх написання; це не лише спрощує процедуру аналізу окремих текстів, а й уможливило здійснення їх порівняльного аналізу, а також зменшує вплив дослідника на результат. Такий підхід розширює пізнавальний потенціал методу можливістю інтерпретувати як одиничні випадки, так і отримувати повну картину соціуму в рамках тих чи інших подій.

Ключові слова: біографія, біографічний метод, історія життя, життєва історія, наратив.

Постановка наукової проблеми та її значення. Звернення до біографій як до методу збору соціально значимої інформації є відображенням певних історичних змін у соціальному житті. Перед дослідниками в галузі біографічних досліджень постає проблема – неструктурованість тексту або ж, іншими словами, відсутність чітких вимог до його написання. Як наслідок, ми отримуємо тексти біографій, які можливо аналізувати в плані становлення особистості в різних соціальних контекстах, проте неможливо піддати порівняльному аналізу, оскільки вони мають вільну форму написання. Задля зменшення суб'єктивного впливу дослідника, з одного боку, та спрощення роботи з великими масивами даних – з іншого, біографічний метод потребує розробки чіткої системи показників, за якими має проводитись аналіз. Внесення елементів кількісного дослідження, тобто деякого універсального блоку опитування, спростило б процедуру аналізу та зменшило вплив дослідника на результат.

Мета й завдання статті. У цій роботі ми ставимо мету – запропонувати рекомендації щодо можливої формалізації біографічного методу, тобто розробки системи показників, подібної до соціально-демографічного блоку в анкеті, яку в подальшому можна було б застосовувати для будь-яких біографій, незалежно від мети їх написання, удосконалити метод аналізу документів, додавши до нього риси кількісного методу, при цьому залишивши можливість якісного розуміння текстів біографій.

Аналіз досліджень цієї проблеми здійснюватиметься крізь призму висвітлення розвитку біографічного методу в рамках різних теоретичних підходів, емпіричних вивчень. Отож, аналізуватимемо відповідні напрацювання в частині викладу основного матеріалу статті.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отримання результатів дослідження. Специфікою біографічного методу можна вважати його велику сфокусованість на унікальних аспектах історії життя людини (іноді групи, організації) і на суб'єктивному, особистісному підході до опису людського життя, кар'єри, історії любові тощо. У центрі уваги соціолога тут опиняється документальний чи усний опис подій із позиції самого «випадку».

Біографічний підхід щодо символічного інтеракціонізму збільшує шанси дослідника в розумінні нестандартних або відмінних від загальноприйнятих смислових перспектив, хоча саме в цьому випадку його нерідко звинувачують в односторонньому або тенденційному аналізі [8].

Можливість відтворити події, отримати переконливе історичне пояснення отриманих відомостей, використовуючи документи минулого, пов'язують біографічний метод та історіографію. Оскільки останньою називають всяку спробу реконструкції минулого на основі документальних даних, «історія життя» – теж форма історіографії, джерела даних у якій прийнято ділити на первинні – безпосередні свідчення очевидців або прямих учасників подій – та вторинні – свідчення чи